

Motion till riksdagen

1989/90:N68

av Inger Schörling m.fl. (mp)

med anledning av prop. 1989/90:125 Förslag om tilläggsbudget II till statsbudgeten för budgetåret 1989/90

Miljö- och energidepartementet, C. Energi

1. Inledning

Regeringen föreslår under denna titel att Vattenfall bemyndigas att genomföra affärer vars syfte är att bygga ut energiproduktionen huvudsakligen genom att utnyttja fossila bränslen. Miljöpartiet de gröna avvisar regeringens förslag av följande skäl:

- Huvudlinjen bör vara att minska energianvändningen, inte att öka den.
- Riksdagens koldioxid-mål motverkas av regeringens förslag.
- Avvecklingen av kärnkraften och nedtrappningen av fossilbränsleanvändningen skall ske genom effektiviseringar och genom övergång till inhemska, förnybara energikällor.
- Förslaget innebär – beträffande fossilgasen (naturgasen) – ett första steg som senare kommer att följas av mycket stora investeringar som låser fast oss i ett felaktigt energisystem.

2. SwedeGas AB

Miljöpartiet har i motion N413 yrkat på att Vattenfalls befattning med SwedeGas AB skall upphöra. Vi har alltid ansett det vara i princip fel att Vattenfall skall vara den störste aktören för två konkurrerande energiformer: elektricitet och fossilgas. Vi har därvid yrkat på att staten skulle överta aktierna i SwedeGas AB. Vi har flera skäl till detta.

För det första menar vi att Vattenfall söker att få en maktställning på allt fler för verket nya områden inom energipolitiken. Men på dessa områden – fjärrvärme, biobränslen, fossilgas, anläggningsverksamhet, energihushållning – agerar man främst med sina intressen som elproducent för ögonen. Därför vill vi ånyo framföra att Vattenfall bör enbart ägna sig åt elproduktion och eldistribution. Vattenfalls makt måste minskas. Statens övriga engagemang på energiområdet bör ske genom andra organ.

För det andra anser vi att det vore ett stort misstag att introducera ett nytt fossilt bränsle i stor skala på den svenska energimarknaden. Visserligen är fossilgas ur miljösynpunkt ett bättre bränsle än kol och olja, men det är be-

häftat med ett antal svagheter som motiverar att man inte later fossilgasen expandera i Sverige.

Mot. 1989/90
N68

Våra generella synpunkter på fossilgasen är följande:

Det är för det första ett importbränsle med de sårbarhetsrisker detta medför. I motsats till vad som gäller för olja och kol är antalet alternativa leverantörer ytterst begränsat.

Det ökar för det andra koldioxidhalten i atmosfären i klar motsättning till riksdagens koldioxidbeslut. (Om det inte ersätter kol och olja, vilket vi inte tror att det kommer att göra i någon större utsträckning.)

Det kräver för det tredje stora investeringar i form av ett omfattande rördelningsnät – siffran 32 miljarder kronor har nämnts. De stora investeringarna kommer att förhindra investeringar i de inhemska förnybara energiformerna: bibränslen, vindkraft och solvärme. Pengar kan bara användas en gång! Man bygger upp en infrastruktur med en livslängd på kanske 50 år. De inhemska energiformerna kommer inte att kunna konkurrera med naturgasen när rötnätet en gång har byggts upp. Om staten stödjer denna utbyggnad har man etablerat ett faktum på energimarknaden som kommer att vara lika svart att avveckla som kärnkraften.

Utbyggnad av ett fossilgasnät skulle på ett eftertryckligt sätt motverka den långsiktiga målsättning som formulerats av Brundtlandkommissionen: en halvering av energianvändningen. En målsättning som även miljöminister Birgitta Dahl offentligen bekämt sig till.

Att föreställa sig att man, samtidigt som man skall minska den totala energianvändningen, skall kunna bygga ut både fossilgassystemet och användningen av inhemsk energi – främst biobränslen – är rent ut sagt dumt. Detta inser företrädarna för biobränsleintressena i landet och kommer att betrakta en statlig satsning på fossilgas som en dödsstöt.

Ibland har man sökt försvara uppbyggnaden av fossilgasnätet med möjligheten att på sikt utnyttja detta för biogas. Detta är orealistiskt. Det kommer inte att finnas några behov att transportera biogas från Stockholm till Göteborg eller tvärtom. Biogas bör distribueras i små lokala system från gasgeneratorer i mattlig storlek.

Den mest omedelbara åtgärden från regeringens sida vore ett aktivt stöd till de inhemska energikällorna. Miljöpartiet har redan i en annan motion föreslagit att bioenergi och vindenergi skall dels befrias från mervärdeskatt, dels att producenterna av sådan energi skall erhålla restitution på inbetald moms.

Staten bör därför agera kraftfullt för att begränsa utbyggnaden av fossilgasanvändningen. Därför bör staten vara ensam ägare av SwedeGas AB och inte överlämna initiativet till en expansionsglad fri företagsamhet.

3. AB Fagersta Kommuns Energiverk

Miljöpartiet har i motion N413 uttalat att Vattenfall bör upphöra med sitt engagemang i de kommunala energiverken om inte alldeles speciella skäl föreligger. Såvitt vi förstår innebär den planerade affären att Vattenfall för 1,5 milj.kr. minskar sitt engagemang i fjärrvärmereolen i Fagersta från 50 till 35 %. Huruvida detta är en bra eller dålig affär ger propositionen oss inget

underlag att bedöma. Såsom vi ovan framhållit är momsbefrielse och momsrestitution det bästa sättet att stödja en positiv utveckling av fastbränsleanvändningen i anläggningar av den typ som finns i Fagersta.

Som tidigare anförts bör Vattenfalls verksamhet i fortsättningen inskränkas till elproduktion och eldistribution. Riksdagen bör besluta att Vattenfalls engagemang i Fagersta energiverk snarast avvecklas.

4. Nynäs Energy Chemicals Complex NEX AB

Det s.k. NEX-projektet har genomgått en mångskiftande historia av misslyckade teknisk-ekonomiska hugskott. Det mest utmärkande för denna utveckling är att tekniskt och ekonomiskt kunniga personer utanför projektet alltid insett att planerna varit ekonomiskt osunda innan intressenterna och den politiska majoriteten i Nynäshamn insett detta. Det finns utförliga beskrivningar av den historien. Följande kan dock summeras. Av tidigare idéer har följande slopats: kol som bränsle har försvunnit till förmån för tunga restoljor, ammoniak som huvudprodukt är borta, fjärrvärmeleveranser till Stockholm, fjärrvärmeleveranser till Haninge är inte heller aktuella.

Nu avser man att förutom 280 MW el leverera värme till raffinaderiet. Den uppgivna investeringskostnaden 4 miljarder (14 285 kr/kW) är så hög att projektet knappast bör komma till stånd av rent ekonomiska skäl. På grund av projektets pionjärkaraktär är rimligen kostnadsberäkningarna mycket osäkra. Erfarenheten visar att de verkliga kostnaderna vid sådana pionjärprojekt ofta tenderar att bli mycket högre än de på projektstadiet framräknade.

Trots sitt engelskklingande namn är företaget i nuvarande skepnad helsvenskt och har en helt svensk kundkrets.

Därtill kommer att en anläggning som skall drivas med högsvavliga – och aggressiva – restoljor med all sannolikhet kommer att vara förenad med åtskilliga tekniska bekymmer. Även om man skulle lyckas hålla utsläppen av svavel och kväveoxider på en låg nivå, så kommer med all säkerhet miljöstörningar att uppstå. Men framför allt är Vattenfalls planer att investera i detta projekt en klar demonstration av att regeringen (och Vattenfall) blankt struntar i riksdagens koldioxidbeslut från 1988.

Föreställningen att man skulle kunna tillåta ökade koldioxidutsläpp från denna och tre andra av Vattenfall planerade anläggningar genom att minska utsläppen på annat håll i samhället förefaller totalt orealistisk. Det rör sig om utsläpp av storleksordningen 10 % av dagens utsläpp. I varje fall har inte Vattenfall några resurser att genomföra en sådan reduktion. Regeringen har vidare på intet sätt visat att den vill föra en politik – exempelvis genom en drastisk hastighetsminskning på våra vägar – som skulle reducera koldioxidutsläppen.

Miljöpartiet de gröna har i ett flertal motioner yrkat på att staten skall driva en konsekvent energipolitik inriktad på energihushållning – främst genom effektivisering. Enligt vår uppfattning är minskningar av el- och energibehovet inte bara möjligt, det är dessutom det enda ansvarfulla. Vi refererar anyo till Brundtlandkommissionens målsättning och till våra motioner N413 och N414 samt till var motion N432 vilken kräver förbud mot uppför-

andet av alla större nyanläggningar som förbränner fossila bränslen. I stället kräver vi en koncentrerad satsning på inhemska förnybara energikällor.

NEX-projektet har redan förbrukat alldeles för mycket mänsklig energi. Det bör stoppas – omgående.

Mot. 1989/90
N68

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att förslagen under moment C står i klar motsättning till riksdagens beslut år 1988 att koldioxidutsläppen inte får öka.

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om fossilgasutbyggnad i Sverige.

3. att riksdagen avslår förslaget att Vattenfall skall försälja aktier i SwedeGas AB till privata intressenter.

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att staten direkt bör stå som ägare till SwedeGas AB.

5. att riksdagen avslår regeringens förslag till modifierad investeringsplan för Vattenfall.

6. att riksdagen avslår regeringens förslag att medge att Vattenfall får avyttra aktier i Fagersta Energiproduktions AB och samtidigt inköpa aktier i AB Fagersta Kommuns Energiverk.

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att Vattenfalls samtliga engagemang i Fagersta kommuns fjärrvärmeförsörjning skall upphöra.

8. att riksdagen avslår regeringens förslag att bemyndiga Vattenfall att förvärva aktier i Nynäs Energy Chemicals Complex NEX AB.

Stockholm den 4 april 1990

Inger Schörling (mp)

Claes Roxbergh (mp)

Elisabet Franzén (mp)

Carl Frick (mp)

Lars Norberg (mp)

Krister Skänberg (mp)

Gösta Lyngä (mp)